Ofițerii „ilegali” ai Securității, între folclor şi realitate

Liviu Țăranu

În România, activitatea de obținere de informații externe şi cea de contraspionaj a căzut, între anii 1948-1951, în sarcina Serviciului Special de Informații (SSI) instituție creată sub vechiul regim politic (1940). Bine încadrat cu numeroşi consilieri sovietici, acest serviciu care ținea de Preşedinția Consiliului de Miniştri, va fi restructurat şi inclus la finele lunii martie 1951 în cadrul Direcției Generale a Securității Statului (DGSS), ca direcție autonomă – Direcția A – Informații Externe[1]. Contribuția esențială la această schimbare au avut-o cei doi consilieri sovietici ceruți de Gheorghe Gheorghiu-Dej într-o scrisoare către Stalin, în noiembrie 1949, Alexandr Saharovski şi un anume Patrakeev. Menționăm că solicitarea liderului PMR era consecința acțiunilor de mare amploare ale grupurilor de rezistență din munți (revoltele din județele Arad, Bihor şi Timiş-Torontal)[2].

Consilierii amintiți au construit aproape de la zero noua direcție, încadrând-o cu ofițeri de securitate din alte direcții ale Securității. Deşi în septembrie 1952 Securitatea este reorganizată fiind scoasă de sub auspiciile Ministerului Afacerilor Interne, şi formând un minister separat – Ministerul Securității Statului, Direcția de Informații Externe îşi păstrează întâietatea devenind Direcția I. Prioritățile acesteia au rămas organizarea activității informative în Occident – erau vizate îndeosebi SUA, Anglia, Franța şi Germania de Vest, cu scopul de a „descoperi la timp intențiile agresive ale statelor capitaliste şi de a culege informații politice şi documentare cu caracter tehnico-ştiințific, economic şi de apărare”[3].

Descoperirea acțiunilor de spionaj împotriva României şi a țărilor din lagărul socialist, obținerea de documentații din sfera politică, economică sau militară occidentală, identificarea „contradicțiilor din lagărul imperialiştilor” şi desfăşurarea de acțiuni informativ-operative în scopul „descompunerii” organizațiilor emigrației

---

[1] Mihai Pelin, *Culisele spionajului românesc. DIE (1955-1980)*, Bucureşti, 1997, p. 13.

[2] Liviu Țăranu, Theodor Bărbulescu, *Jurnale din Rezistența anticomunistă, Vasile Motrescu, Mircea Dobre. 1952-1953*, Bucureşti, 2006, p. 14.

[3] Florian Banu, *Direcția I-a Informații Externe (DIE). Atribuții şi organizare (1951-1956)*, în *Totalitarism şi rezistență, teroare şi represiune în România comunistă*, Bucureşti, 2001, p. 42.

româneşti din străinătate figurau la loc de cinste între atribuţiile oficiale ale Direcţiei I-a de Informaţii Politice Externe[4].

Conducerea DIE era asigurată, în continuare, de generalul de origine sovietică Serghei Nicolau, care deţinuse acest post cheie, între 1947-1951, în cadrul SSI. După 1954, timp de mai bine de un an, la comanda DIE s-a aflat generalul Vasile Vâlcu, un activist cu doar şapte clase elementare. La rândul lui, acesta a fost înlocuit în decembrie 1955 cu fostul preşedinte al Comisiei Controlului de Stat şi, totodată, şef al Secţiei Cadre a C.C. al P.M.R., Mihai Gavriliuc, de meserie inginer minier, iar din 1956, general maior. Adjuncţii săi Nicolae Doicaru şi Aurel Moiş îşi vor disputa după 1959 această poziţie importantă din spionajul românesc. Colonelul Aurel Moiş pierde în faţa rivalului său care, pe lângă prestaţia „competentă" ca director al Direcţiei Regionale de Securitate Constanţa, avea şi o relaţie strânsă cu serviciile de profil sovietice. De profesie radiotelegrafist şi cu un trecut nu prea clar (se pare că în timpul gimnaziului participase la o demonstraţie legionară), Nicolae Doicaru intrase în P.C.R. în ianuarie 1945, după care parcurge toată ierarhia militară în cadrul MAI, de la comisar pe linie de poliţie şi siguranţă până la cea de general colonel, şef al DIE şi prim-adjunct al ministrului de Interne. Nimic din pregătirea sa nu-l recomanda în acest sens. Studiile liceale şi le finalizează în 1960 (chiar după numirea ca şef DIE), iar Facultatea de Economie Generală din cadrul ASE Bucureşti o absolvă prin examene de diferenţă cu cele de la Şcoala Superioară de Partid „Ştefan Gheorghiu", în 1967 când, pe lângă conducerea DIE, Nicolae Doicaru deţinea şi poziţia de vicepreşedinte la Consiliului Securităţii Statului[5].

Generalul Nicolae Doicaru a fost cel mai longeviv şef al DIE, principala sa calitate care l-a recomandat pentru această poziţie fiind disponibilitatea de a rezolva orice sarcină trasată de „comandantul suprem" indiferent că aceasta ţinea sau nu de specificul unui serviciu de spionaj. Cu toate acestea, în contextul schimbărilor din întreaga administraţie şi din Ministerul de Interne, în martie 1978, şeful DIE este înlocuit cu generalul maior Al. Dănescu, deşi cel îndreptăţit şi cotat ca fiind succesor al lui Nicolae Doicaru era nimeni altul decât Ion Mihai Pacepa, cunoscut pentru relaţia sa foarte strânsă cu familia Ceauşescu. Această situaţie a constituit cu siguranţă

---

[4] Arhiva Ministerului de Interne (A.M.I.), fond D.M.R.U., inventar nr. 7364, dosar nr. 12, f. 865

[5] Florica Dobre (coord.), *Membrii CC al PCR. 1945-1989. Dicţionar*, Bucureşti, 2004, p. 222.

unul din motivele care au condus la „defectarea” generalului Ion Mihai Pacepa cu un impact dezastruos pentru întreg spionajul extern românesc.

Structura organizatorică a DIE, între 1951-1965, deşi a suferit unele restructurări, în mare a rămas cea imaginată la începutul anilor de ’50 de Alexandr Saharovski[6]: un secretariat, zece servicii, două secţii sau birouri (unul de cifru şi celălalt pentru devize şi paşapoarte) şi rezerva directorului. Secretariatul controla îndeplinirea ordinelor date de către director şi întocmea sinteze asupra informaţiilor obţinute, asigura legătura cu ministerele implicate în activităţi externe, executa traduceri, ţinea legătura radio cu rezidenţele şi gestiona arhiva operativă. Cele zece servicii erau profilate după atribuţiile pe care le-am menţionat mai sus, asigurând şi evidenţa cadrelor sau activităţile de administrare şi gospodărire (Serviciile X şi IX)[7].

În plenara CC al PCR din 26-27 iunie 1967 sunt stabilite măsuri în vederea „perfecţionării” activităţii Ministerului Afacerilor Interne (MAI) şi schimbări în structura sa organizatorică. La 14 iulie 1967 Prezidiul Permanent al CC al PCR aprobă reorganizarea MAI, care în esenţă însemna crearea a două organe colective de conducere (Consiliul Securităţii Statului şi Colegiul MAI) şi reorganizarea direcţiilor Securităţii. Direcţia Generală de Informaţii Externe (DGIE) era compusă din trei direcţii: Direcţia a V-a („obţinerea de informaţii tehnico-ştiinţifice”), Direcţia a VI-a („crearea de rezidenţe ilegale în exterior”) şi Direcţia a VII-a (infiltrarea în serviciile de spionaj şi contraspionaj străine, apărarea contrainformativă a reprezentanţelor statului român şi „lupta împotriva emigraţiei române reacţionare”). De asemenea, în cadrul DGIE, urma să funcţioneze un serviciu de documentare externă[8].

Invazia Cehoslovaciei în vara anului 1968 a avut un impact semnificativ asupra organizării DIE, urmărindu-se adaptarea structurii acesteia la noul context

---

[6] În primăvara anului 1956, schema de organizare a Direcţiei I-a cuprindea nouă servicii cu birourile aferente şi două secţii – Secţia „H” cifru şi Secţia Avize şi paşapoarte. Serviciile erau specializate pe anumite zone geografice (Serviciul II – Germania de Vest şi Austria, Serviciul III – S.U.A., Canada, Anglia, Argentina, Serviciul IV – Franţa, Italia şi Belgia) sau pe anumite probleme (Serviciul I – emigraţii, Serviciul VI – informaţii tehnico-ştiinţifice). Acestea erau secondate în activitatea lor de către Serviciul Cadre şi cel de administrare şi gospodărire. Cf. Liviu Ţăranu, *Direcţia de Informaţii Externe în vremea lui Gh. Gheorghiu-Dej (structură, buget, activităţi)*, în *In honorem Viorel Faur*, Corneliu Crăciun, Antonio Faur eds., Oradea, 2006, p. 533-545

[7] A.M.I., fond D.M.R.U., inventar nr. 7364, dosar nr. 10, f. 15

[8] *Securitatea. Structuri, cadre, obiective şi metode. 1948-1967*, vol. II, coord. Florica Dobre, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2006, p. 13-14.

economic şi militar din Europa. Birocratizarea excesivă a fost înlăturată, o atenţie deosebită fiind acordată compartimentării activităţii de informaţii externe pentru a se asigura condiţii mai bune de secretizare cât şi o protecţie mai bună în caz de invazie. Organigrama DIE era compusă din mai multe brigăzi, cu un profil bine precizat, care la rândul lor încadrau mai multe unităţi operative. Cea mai controversată era Brigada „U” care se ocupa de ofiţerii deplin conspiraţi sau „ilegali” care acţionau sub diferite acoperiri în ţările de interes pentru România. Brigada „ZI” (ziare şi informaţii de interes) era o structură specializată în prelucrarea informaţiilor din surse deschise (mass-media) cât şi de la agenţii din legătură, rapoartele zilnice redactate de această unitate având ca destinatari oficialităţile înalte ale statului comunist, în funcţie de domeniul de interes. O altă unitate specializată în procurarea de informaţii cu caracter ştiinţific era Brigada „SD” (ştiinţă şi dezvoltare), ai căror ofiţeri urmăreau obţinerea de documentaţii şi a aparaturii necesare institutelor din ţară care asigurau cercetarea şi proiectarea în industria naţională[9].

În privinţa organizării DIE, Nicolae Ceauşescu a avut un „interes personal” indicând direcţiile de acţiune şi realizarea unei legături strânse între partid şi structurile de comandă ale spionajului românesc. Începând din primăvara anului 1972, DGIE era formată din trei divizii (*Europa*, *Contraspionaj-emigraţie*, *Alte regiuni*), două direcţii independente şi câteva servicii auxiliare, având un efectiv de aproximativ 2.000 de oameni[10].

Între direcţiile care formau DGIE şi acţionau independent, Direcţia sau brigada *Ilegali* era considerată a fi cea mai importantă deşi activitatea acesteia era departe de a mulţumi conducerea spionajului românesc, dar şi pe Nicolae Ceauşescu, care ceruse, personal, să fie intensificată activitatea pe această linie. Pentru aceasta, şeful direcţiei Romeo Popescu, fusese schimbat în 1974, cu Gheorghe Maxim (nume conspirativ al

---

[9] Cristian Troncotă, *Duplicitarii. O istorie a serviciilor de informaţii şi securitate ale regimului comunist din România. 1965-1989*, Bucureşti, 2003, p. 96-101

[10] Într-un interviu acordat Hotnews.ro despre varianta plecării „la cerere” a ofiţerului Daniel Dăianu din Departamentul de Informaţii Externe, Ion Mihai Pacepa afirma „Când am părăsit Romania, el era unul din cei 2.708 subalterni pe care i-am avut în DIE” vezi www.hotnews.ro consultat la 27 septembrie 2007. În ziarul „Ziua” (nr. 3891, miercuri, 28 martie 2007) acelaşi Ion Mihai Pacepa menţiona: „În iulie 1978, când am făcut ruptura cu DIE, aceasta avea 2.780 ofiţeri conspiraţi şi 500 deplin conspiraţi. Cu alte cuvinte, unul din fiecare 7.000 de cetăţeni ai României era ofiţer acoperit al DIE”. Era acesta argumentul principal în susţinerea tezei că „DIE devenise *factotum* în activitatea de politică externă, economică si tehnico-ştiinţifică a României, după cum Securitatea era *factotum* în viaţa ei internă”.

gl. mr. Gheorghe Manea), fostul şef al rezidenţei din Roma. Rezultatele au fost minime, în trei ani reuşindu-se o singură acţiune clasică de infiltrare a unor agenţi ilegali, cea mai mare parte a lor părăsind ţara ca fugari, cu documente româneşti, ulterior prin căsătorie sau prin solicitarea dreptului de azil politic, stabilindu-se legal în Occident. Aceştia erau pregătiţi în ţară, timp de un an sau doi, de către un „ofiţer instructor" al Direcţiei *Ilegali* care recruta agenţi la faţa locului, îi instruia şi îi plasa în domeniile în care erau competenţi. Dificultatea majoră în găsirea ilegalilor consta în selecţia celor cu aptitudini în activitatea de acoperire, buni cunoscători de limbi străine, vigilenţi şi atenţi la regulile muncii conspirative. Datorită acestor cerinţe, greu de îndeplinit în totalitatea lor, foarte mulţi potenţiali ilegali au fost abandonaţi pe parcurs. De reţinut că aceşti agenţi trebuiau să obţină informaţii în orice condiţii, îndeosebi în acele ţări cu care statul român nu avea relaţii diplomatice.

Sediul Direcţiei *Ilegalilor* era situat pe Splaiul Independenţei şi funcţiona sub acoperirea de Institut pentru Studii Economice Internaţionale, într-o clădire în care se găseau şi o parte din birourile Consiliului Judeţean Ilfov.

Între serviciile care ţineau de această direcţie, exista o structură care avea ca obiectiv depistarea şi lichidarea acelor ofiţeri DGIE care defectaseră în Occident sau refuzaseră întoarcerea în ţară, la încheierea misiunii. Înainte de plecarea în misiune, fiecărui ofiţer DGIE i se prezenta un set de fotografii cu persoanele urmărite (ofiţeri DGIE „trădători") şi i se cerea să afle domiciliul acestora în străinătate. În cazul în care era identificată adresa respectivilor, serviciul încerca prin mijloace discrete să-i lichideze sau să-i aducă în ţară. Dacă nu era găsit un intermediar pentru această acţiune, atunci se înscena un accident pentru lichidarea „trădătorului", ofiţerii din acest serviciu, sub conducerea colonelului Cornel Rizu, aveau puteri depline şi puteau utiliza orice mijloace pentru îndeplinirea acestor misiuni.

Am considerat utilă publicarea, în continuare, a unui raport al şefului brigăzii „U" din intervalul 1974-1978, în care sunt menţionate, în detaliu, direcţiile principale de activitate ale acestei unităţi, recrutarea şi pregătirea ofiţerilor „S", precum şi sarcinile pe care aceştia le-au primit în cadrul DGIE. Deşi aşteptările din partea conducerii de partid au fost mari, realizările acestui organism al spionajului românesc au fost modeste, ele fiind calificate astfel în mai multe documente din dosarul anchetei care a urmat fugii în Occident a generalului Ion Mihai Pacepa. Documentul care urmează, inedit după cunoştinţa noastră, aduce puţină lumină asupra unei părţi a DGIE despre care în memorialistica foştilor ofiţeri de securitate se regăsesc

numeroase referiri, multe din ele însă, confruntate cu documentul, dovedindu-se a fi departe de realitate.

1979 martie 27.

Raport al generalului Gh. Manea cu privire la activitatea Brigăzii „U" – unitate care se ocupa de ofițerii „ilegali" - în perioada 1974-1978.

Gl. mr. Manea Gh. Strict Secret
27.III.1979 Ex. unic

Notă-raport[11]

privește: măsuri întreprinse pentru îmbunătățirea şi rezolvarea activității pe linia fostei brigăzi „U" în perioada 1974-1978

Am fost numit şef al brigăzii „U" prin decret al preşedintelui Republicii Socialiste România, în luna mai 1974. Pe acelaşi decret mai apăreau tovarăşii Toader Gheorghe şi Ceauşescu Nicolae [Nicolae Călin] care erau numiți şefi ai diviziei a I-a şi respectiv al brigăzii AP (personal). Toți aveam, atunci, gradul de colonei. Tovarăşul Toader Gheorghe a preluat funcția aproximativ spre sfârşitul lunii iulie 1974 şi a fost avansat la gradul de general maior la 23 VIII 1974. Tov. Ceauşescu Nicolae a preluat funcția imediat în luna mai 1974 şi a fost înaintat în gradul de general maior la 9 mai 1977.

La data apariției Decretului prezidențial mă aflam la post ca şef al grupului operativ de la Roma. Prin telegramă semnată de g-ral col. N. Doicaru mi s-a adus la cunoştință numirea în funcția de şef al brigăzii „U" în jur de 22 mai 1974 şi mi s-a ordonat să vin în țară pentru câteva zile, pentru a mă prezenta ministrului de Interne, cu ocazia numirii în funcție şi a primi dispoziția în legătură cu predarea în comandă altui ofițer a grupului operativ de la Roma. Am venit în țară, aproximativ pe 24-25 mai 1974. Am fost prezentat tov. ministru de Interne Emil Bobu, stabilindu-se să mă întorc la Roma, să pregătesc agentura ce o aveam în legătură pentru predare, să mă întorc în țară la începutul lunii iulie 1974 pentru a prelua conducerea brigăzii „U",

---

[11] A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 3447, vol. 8, f. 113-116.

urmând ca în luna august 1974 să merg din nou la Roma pentru 2 săptămâni, ocazie cu care să predau col. Dumitrescu Titus care fusese numit şef al grupului operativ Roma, comanda acestui grup şi cazurile ce ele aveam în legătură personală.

La începutul lunii iunie 1974 m-am reîntors la Roma, pregătind totul pentru predare, iar pe data de 2 iulie 1974 m-am întors în ţară, pe data de 4 iulie preluând în mod efectiv comanda fostei brigăzi „U”. Menţionez că fostul şef al brigăzii „U” g-ral maior Popescu Romeo predase comanda brigăzii, aproximativ la 15 iunie 1974, colonelului Angelescu Vasile locţiitor şef de brigadă, dânsul fiind numit şef al Direcţiei pentru paşapoarte. Am preluat deci comanda brigăzii de la col. Angelescu Vasile.

La preluarea comenzii unităţii, ministrul de Interne, Emil Bobu şi g-ral N. Doicaru mi-au recomandat ca în activitatea mea viitoare să acţionez în direcţia orientării întregii activităţi a brigăzii pentru ca aceasta să se înscrie pe profilul ei de activitate şi să devină mai eficientă. Mi s-a spus că în ultimii ani brigada s-a abătut de la profilul ei, folosind mai mult posibilităţile muncii legale, că au fost încadraţi ca ofiţeri „S” unele cadre necorespunzătoare, se fac rebuturi în munca de pregătire a acestora şi că există neajunsuri pe linia sistemelor de legătură.

Pornind de la aceste ordine şi recomandări ce mi-ai fost date de conducerea Ministerului, imediat după preluarea conducerii brigăzii am acţionat în următoarele direcţii principale:

1. Reactivizarea activităţii sectorului de documentare pentru crearea de biografii, legende interne şi externe, de aceasta depinzând în cea mai mare măsură problema respectării stricte a profilului de activitate al brigăzii. În acest sens am revăzut încadrarea acestui sector, repartizând ofiţeri corespunzători, întocmind un plan de muncă cu obiective concrete pentru crearea într-un timp cât mai scurt a biografiilor legendă specifice de care aveam absolută nevoie. Ca urmare a măsurilor rapide întreprinse, sectorul de documentare a reuşit să creeze biografii legende interne, să pătrundă în câteva obiective de documentare externă şi să realizăm deci şi un număr sporit de biografii externe. Crearea acestor biografii legende interne şi externe ne-a permis să le repartizăm cadrelor „S” ce le aveam în pregătire şi să ne înscriem într-un timp relativ scurt pe linia ordinului dat de conducere de respectare a profilului brigăzii. Tot pe linia sectorului de documentare am acţionat şi în direcţia creării de biografii legende pentru curierii „S”, studierea legislaţiei străine în materie de cetăţenie şi paşapoarte, echivalarea diplomelor de studii etc.

Pentru ca biografiile legendă să fie cât mai rezistente am acționat şi insistat în permanență pentru crearea a cât mai multe puncte şi elemente de sprijin, de susținere, pentru alegerea unor localități de legalizare în țară a lucrătorilor „S" – înaintea plecării în misiune, cu posibilități de efectuare a unor combinații operative.

Crearea acestor biografii legende interne şi externe ne-au permis ca începând cu anul 1975 să trimitem cadrele „S" în misiune, în mod cât mai diversificat, pe profilul unității şi nu numai pe situația lor reală sau prin plecări oficiale aşa cum se practicase în perioada anilor 1971-1974.

2. Reanalizarea fiecărui caz existent în exterior pentru a stabili dacă se înscrie pe profilul brigăzii pe de o parte şi pentru a întreprinde măsuri pe de altă parte pentru mărirea randamentului lor informativ.

Am găsit ca urmare a acestor analize, ofițeri „S" care lucrau în cadrul reprezentanțelor noastre diplomatice, la agenții economice sau organisme internaționale. Nefiind pe profilul nostru i-am predat unităților de linie. Am stabilit de asemenea şi un număr mare de colaboratori care lucrau tot la oficiile diplomatice sau la agențiile economice. Şi aceştia i-am predat unităților de linie sau i-am abandonat. Prin această măsură am obligat întregul aparat al brigăzii să nu se mai ocupe de activități ce nu intrau în competența noastră (paralelism cu celelalte unități) şi să respecte cu strictețe profilul unității.

Am reanalizat de asemenea şi situația fiecărui ofițer „S" ce se afla în pregătire. Am găsit câțiva care ridicau probleme din punct de vedere al încrederii politice ce li se putea acorda (de exemplu, unul era fiul unui mare legionar) sau nu aveau calități pentru munca informativă externă. Pe aceştia, fără a face o campanie, în mod treptat, i-am trecut în rezervă, dând astfel posibilitate aparatului să se ocupe de cadre corespunzătoare. Pentru a nu mai da posibilitate ca aceste lipsuri să se repete sau să treneze arbitrarul, am întocmit instrucțiuni clare, precise în care s-au prevăzut criteriile de selecționare a ofițerilor „S" şi condițiile pe care aceştia trebuie să le îndeplinească sub aspectul încrederii politice, al pregătirii lor profesionale, al aptitudinilor pentru munca informativă, al cunoaşterii de limbi străine, al rezistenței fizice etc., care au fost aprobate de conducere şi puse apoi în aplicare de către fiecare sector.

3. Împreună cu locțiitorii şefului de brigadă şi şefii de sectoare am reanalizat modul în care se făcea pregătirea operativă, politică, militară, contrainformativă şi de

limbi străine a cadrelor „S” dispunând următoarele măsuri, care să fie introduse imediat în procesul de pregătire:

- în cazul pregătirii informativ-operative, în afara laturii teoretice căreia i se aloca cea mai mare parte de timp, ofițerii „S” să fie puşi să studieze în țară, de pe pozițiile muncii „S” obiective similare cu cele ce le vor avea în exterior (în preocupările lor). Am indicat şi insistat ca munca de studiere a unui obiectiv să nu se limiteze numai la redactarea unui studiu propriu-zis aşa cum se proceda în majoritatea cazurilor, ci ofițerul „S” respectiv să îşi creeze relații în obiectiv, să le studieze, să le exploateze informativ, să obțină documente secrete de la ei, să efectueze recrutări din rândul acestora.
- Am insistat în mod deosebit ca fiecare ofițer „S” să facă 2-3 recrutări, să îşi creeze un cerc mai larg de relații operative din rândul persoanelor ce prezintă interes pentru organele de securitate interne şi să furnizeze continuu informații despre aceste persoane, informații care să prezinte interes pentru organele noastre. Insistând pe această problemă atât la şedințele operative pe care le-aveam lunar cu şefii de sectoare, la învățământul profesional cât şi la analizele individuale pe cazuri, precum şi la întâlnirile pe care le-am efectuat cu cadrele „S” din pregătire s-a reuşit ca numărul informațiilor date de lucrătorii „S” din pregătire să crească şi să se ridice calitatea lor, elemente ce au contribuit la o mai bună pregătire a acestora, în condiții cât mai similare cu cele ce le vor avea în exterior.
- Cu privire la pregătirea militară am reluat unele probleme care se efectuau cu ani în urmă şi acum erau omise ca de exemplu: executarea de trageri cu armamente cât mai diverse, confecționarea de materiale explozibile cu mijloace cât mai simple, exerciții practice de minare şi realizarea exploziei, lucru cu harta şi lucrările topografice, organizarea armatelor străine şi în special a țării în care va activa, armamentele şi mijloacele de luptă din dotarea acestor armate.
- Pe linia pregătirii contrainformative am dispus ca în afara pregătirii teoretice să se întreprindă măsuri practice de verificare a modului cum respectă instructajul contrainformativ, (dacă lasă la domiciliu sau casa de lucru materiale compromițătoare, dacă se verifică înainte de a întreprinde acțiuni în sistemele de legătură impersonală, dacă sesizează că s-a făcut percheziție secretă la domiciliu, s-a introdus TO etc.), legenda biografică stabilită precum şi curajul său, comportarea în cazul când este reținut şi anchetat. În acest sens, în fiecare caz s-a introdus măsura reținerii în diferite situații, anchetarea, punerea sub supraveghere operativă, efectuare

de percheziții secrete. Aceste exerciții s-au dovedit a fi cele mai utile, ele dându-ne posibilitatea să cunoaştem omul respectiv nu numai în situații normale ci şi în situații mai deosebite. Lipsurile constatate au fost prelucrate individual cu ofițerul „S" respectiv. Acest măsuri s-au dovedit a fi deosebit de utile, din ele atât noi cât şi lucrătorii „S" având de învățat f. multe lucruri. Evident că aceste măsuri fiind f. complexe, ele solicitând [au solicitat] multă inițiativă şi competență profesională lucrătorilor aparatului central. Nu în toate cazurile şi nu toți ofițerii aparatului central au inițiat din proprie inițiativă asemenea măsuri, uneori nici atunci când li se dădeau ordine, fapt ce a făcut necesară intervenția mea în f. multe cazuri şi situații până când în stilul de muncă al lucrătorilor aparatului central s-au cristalizat şi materializat în practică aceste indicații.

- În cadrul pregătirii tehnice şi în sistemele de legătură impersonală am stabilit ca odată cu însuşirea de către ofițerii „S" din pregătire, a mijloacelor şi metodelor tehnice de legătură acestea să fie folosite în mod curent, adică informațiile ce le are să le transmită pe această cale, iar centrala să îi transmită instrucțiuni tot pe aceste căi. Să se întocmească planuri concrete de legături impersonală în fiecare caz, care să fie aplicat cu strictețe. Planurile de legătură să fie cât mai apropiate de cele ce le vom avea pentru exterior.

Pentru a generaliza experiența pozitivă obținută şi în acelaşi timp a asigura desfăşurarea procesului de pregătire informativ-operativă, politică, militară contrainfomativă, de limbi străine şi în sistemele de legătură, am întocmit un plan cadru de pregătire care a fost aprobat de conducerea DGIE în 1976 şi pus în aplicare de către sectoarele operative ale brigăzii.

4. Pe linia creşterii randamentului informativ al cadrelor şi surselor „S" aflate am întreprins de asemenea unele măsuri, astfel:

- au fost contactați în exterior, toți cei care aveau un randament informativ scăzut sau sistemele de legătură nu funcționau normal din diferite motive, stabilindu-le sarcini precise, de rezolvat şi punând la punct sistemele de legătură;

- am luat de la Brigada SD probleme tematice curente pe linie tehnico-ştiințifică, iar de la brigada ZI probleme tematice pe linie politico-economică, iar ceva mai târziu de la V3 probleme tematice pe linie de emigrație, repartizând aceste probleme tematice cadrelor şi surselor „S" din exterior spre rezolvare. Nu li s-a dat toate problemele tematice ci numai acelea pe care am apreciat că, cazul respectiv are posibilități să le rezolve. Lunar am introdus, ca sistem permanentizat de lucru, analiza

împreună cu şefii de sectoare a informaţiilor şi documentelor obţinute. Aceste măsuri luate au avut ca efect creşterea an de an, a informaţiilor şi documentelor primite de la cadrele şi sursele „S” din exterior atât sub aspect numeric dar mai ales calitativ, în special pe linie tehnico-ştiinţifică. Informaţiile şi documentele obţinute le exploatam la brigada SD (cele tehnico-ştiinţifice) cele politico-economice la brigada ZI iar cele pe linie de emigraţie sau CI la V3. Începând din anul 1976 am început să ne ocupăm şi de obiective pe linie de emigraţie, legionari şi iredentişti.

5. Pe linia perfecţionării mijloacelor şi sistemelor de legătură am întreprins măsuri de verificare a adreselor poştale din ţară, a canalelor poştale internaţionale din ţările ce intrau în preocupările noastre, realizarea unor noi indigouri şi sisteme de cifru de informaţii şi poştă. Am reuşit, în final, ca fiecare caz din exterior să aibă cifruri de informaţii şi poştale diferite.

Toate măsurile raportate mai sus sigur că nu au fost realizate imediat. Am întâmpinat rezistenţa unor lucrători ai aparatului central şi uneori lipsă de control şi informare din partea unor şefi de sectoare. Datorită acestei situaţii au existat şi comentarii, a trebuit să adopt poziţie critică în diferite şedinţe ţinute la unitate mai ales în cele ţinute lunar cu şefii de sectoare şi uneori să dăm sancţiuni acolo unde am constatat rea voinţă. Pozitiv este că marea majoritate a cadrelor unităţii au înţeles necesitatea acestor măsuri şi începând cu anul 1976 aceste probleme au intrat curent în stilul şi metodele noastre de muncă, cu unele mici excepţii.

Pregătirea cadrelor şi surselor „S” s-a făcut în mod individual, în case de lucru. Fiecare lucrător (ofiţer „S”) avea casa lui de lucru. Pregătirea sub toate aspectele li s-a făcut de către un singur ofiţer instructor din centrală, respectiv cel ce îl avea în legătură. În unele cazuri am aprobat, numai pentru pregătirea militară şi cifru să participe şi ofiţeri instructori de specialitate ai brigăzii.

Nici un ofiţer „S” nu a fost introdus în sediul brigăzii sau al Direcţiei Generale de Informaţii Externe.

Toţi ofiţerii „S” proveneau din întreprinderi şi instituţii civile, unul singur pare-mi-se că provenea de la Ministerul Apărării.

Nici unul dintre ei nu cunoştea organizarea internă a Ministerului de Interne sau a Direcţiei Generale de Informaţii Externe iar în procesul pregătirii nu li s-a vorbit despre această organizare. Ştiau doar că fac parte din brigada „U” care se ocupă cu

munca informativă externă de pe poziții ilegale, unitate componentă a Direcției Generale de Informații Externe. În procesul pregătirii au putut cunoaşte că Direcția Generală de Informații Externe are şi alte unități care se ocupă de munca informativă externă de pe poziții legale, adică cu ofițeri trimişi la ambasade sau agenții economice, precum şi unități specializate ca brigada SD, de unde luau probleme tematice şi dădeau documentațiile la exploatare, dar nu au cunoscut denumirea şi organizarea brigăzii.

Cunoşteau numele real al ministrului de Interne şi al şefului Direcției Generale de Informații Externe.

Cunoşteau numele conspirative ale şefului brigăzii „U”, ale locțiitorului acestuia care coordona activitatea sectorului de care aparțineau, al şefului de sector şi al ofițerului instructor care îl avea în pregătire.

În procesul pregătirii nu li s-au dat spre studiu materiale ca: ordine ale ministrului sau şefului Direcției Generale de Informații Externe, directive de muncă, planuri de măsuri etc. Li s-au dat spre studiere numai lecții profesionale redactate de brigada „U” în care nu apăreau probleme de ordin organizatoric sau alte probleme ce puteau duce la deconspirări. Lecțiile s-au referit la probleme ca: punctarea, studierea şi recrutarea, recrutarea sub steag străin, munca cu agentura externă, studierea obiectivelor, obiectivele muncii de informații externe, legătura personală, legătura impersonală, informațiile care interesează organele noastre din obiectivele ce le avem în preocupare, măsuri întreprinse de organele contrainformative străine pentru verificarea unei persoane etc.

Lucrătorii „S” au luat cunoştință numai de ordinele lor de misiune şi planul de legătură, pe care le studiau şi semnau de luare la cunoştință. Pe ele apărea semnătura de aprobare a şefului brigăzii „U” pe numele conspirativ de Ghe. Marinescu. De asemenea, li se mai prezenta foaia de notare semnată pe nume conspirative, de ofițerul instructor din aparatul central, şeful sectorului şi şeful brigăzii „U”.

Cu ofițerii „S” din pregătire nu s-au prelucrat concluziile din şedințele de bilanț ce au avut loc pe Ministerul de Interne sau la nivelul Direcției Generale de Informații Externe şi nici chiar cele ce aveau loc la nivelul brigăzii „U” şi nu li s-au dat să studieze materiale pe această temă. S-au prelucrat cu ei, strict individual, verbal, numai unele probleme ce îi priveau ca de exemplu: pentru cumpărarea unui autoturism sau locuință trebuie să întocmească raport şi să obțină aprobarea conducerii Ministerului; necesitatea de a-şi mări randamentul informativ; necesitatea

păstrării conspirativităţii. Nu s-au prelucrat cu ei materiale privind abateri ale unor cadre ale DGIE aflate la post în străinătate şi nici care se refereau la activitatea altor unităţi ale DGIE sau chiar activitatea de ansamblu a brigăzii „U”.

Nu exclud ca unii ofiţeri instructori din aparatul central al brigăzii „U” să mai fi depăşit cadrul problemelor de pregătire şi să fi purtat discuţii şi pe alte teme dar în nici un caz nu cred să le fi vorbit despre organizarea Ministerului de Interne, a Direcţiei Generale de Informaţii, despre cadrele de conducere ale DGIE etc.

Un ofiţer „S” din pregătire cunoştea deci numai: casa de lucru în care era pregătit, numele conspirative ale şefului brigăzii „U”, al locţiitorului şefului brigăzii care răspundea de sectorul din care făcea parte, al şefului de sector, al ofiţerului instructor din aparatul central care îl avea în legătură, problemele care făceau obiectul pregătirii sale, ordinul de misiune şi planul său de legătură.

Din cele declarate de Horobeţ, după eliberarea şi venirea în ţară rezultă că a fost anchetat şi cu privire la existenţa unui serviciu care se ocupa cu activitatea ilegală. În acea vreme unitatea noastră era serviciu.

Din cele relatate de colaboratorul Titus Petrilă care a fost arestat în Norvegia ca urmare a trădării lui Tipănuţ rezultă că la anchetă i s-a spus că el aparţinea de Direcţia „U” care se ocupă cu munca ilegală.

Desigur că şi foştii ofiţeri „S”, Mandache, Manea şi poate şi alţii au făcut declaraţii cu privire la această unitate.

Grupa pentru urmărirea trădătorilor în special cea constituită în anul 1972 nu a făcut parte din cadrul brigăzii „U”. Ea a fost o unitate de sine stătătoare, independentă. Nu a funcţionat la sediul brigăzii „U” ci în sediul central de pe str. Batiştei. În cadrul acestei grupe au fost daţi să lucreze ofiţerii care au lucrat în brigada „U” şi au continuat să fie plătiţi de la brigada „U” pentru că grupa respectivă nu avea stat de organizare.

Lucrătorii „S” din pregătire cât şi cei din exterior nu au cunoscut despre existenţa acestei grupe.

Gl. mr. G. Manea

Publicat în „Cetatea Bihariei”, seria a II-a, 2008, nr. 1, pp. 149-158.